

שי ליום העצמאות

אורך הדרך הם התנגדו למיזם הנורא אשר עמד בסתירה קוטבית להתחייבויות כחול-לבן. מכאן ברור שממשלת מיעוט בראשות גנץ הייתה נופלת עוד לפני השבעתה. 60 ח"כים לכל היותר היו מצביעים בעדה, 60 ח"כים לפחות היו מצביעים נגדה.

ובאשר לימין, חלקים מסוימים בו מקוננים מרה על החמצתה של הזדמנות בדיונית אחרת. הם כועסים על הוויתור של נתניהו בסוגיה המשפטית, ויתור על נכס שלא עמד

כלל לרשותו. מה לעשות, גוש הימין גרף רק 58 מנדטים בבחירות האחרונות. עם תום ספירת הקולות בערב פורים התברר ששלושה מנדטים עדיין מפרידים בין הגוש לבין אפשרות הגשמת חלומותיו על ריסון בג"ץ. אורלי לוי אבקסיס אמנם הרימה תרומה של מנדט לצמצום הפער,

אסתטי של הקואליציה החדשה. שופטי בג"ץ יתנקשו בה כמיטב מסורתם ויכולתם. מתנגדיה ינצלו את הזמן להפגנות ולהשתוללות ברשתות החברתיות. מרירותם תעלה על גדותיה ותציף את הזירה התקשורתית. מעט מאוד נציגים של הרוב הדומם יוזמנו לאולפנים כדי להגן

בתצלומים מטקס החתימה נתניהו-גנץ, אי אפשר לזהות בדל חיוך על פניהם של שני החותמים. היא כנראה עלתה לשניהם בייסורים. אף על פי כן, ולמרות יום הזיכרון לשואה שכפתה, זה היה רגע משובב נפש. שנה וחצי אחרי שישראל

שקעה במערכת בחירות אינסופית, הוצע לה פתח מילוט לעידן של יציבות. מנהיגיה יוכלו עכשיו לעסוק בניהול האומה בלי אימת סקרים וקלפיות. תקציב עדכני

יחליף את שיטת אחת חלקי שתיים-עשרה. נגיף הקורונה ייתקל באויב ממשלתי ממוקד, לא בפוליטיקאים שרדעו מוסחת שוב ושוב לחזית הפוליטית, לתככים ולהשמצות. מן הסתם יעברו כמה שבועות עד שהממשלה תושבע. כל יום יביא עימו חשיפה עיתונאית מפס הייצור הלא

נתניהו וגנץ לא התנזרו משיקולים אנוכיים כשחתמו על הסכם הקואליציה הסנסציוני, אבל בסופו של דבר חתמו למען כולנו

על רעיון האחדות. המיעוט הלא-דומם ימשיך להתעלם מהם ולייצר רושם כאילו בני גנץ השחית הזדמנות פז להרחת נתניהו, הזדמנות מהתחום הבדיוני. לגנץ לא הייתה באמת אפשרות להקים ממשלה בחסדי בל"ד, כי יועז הנדל וצבי האוור שללו אותה בתוקף ובעקביות. לכל

אלפרד דרייפוס ביום הזיכוי (מתוך אוסף משפחת דרייפוס בספרייה הלאומית)

אבל זה לא הספיק.

הציפייה הימנית שהגדל והאזור יחצו אף הם את הקווים, ויאפשרו להעביר את פסקת ההתגברות, הייתה בלתי מוסרית. אסור לחולל הפיכת נגד חוקתית על חודם של שלושה עריקים, וגם אי אפשר. אם הימין לא הצליח להעביר את הפסקה כשהוא נהנה מרוב פרלמנטרי גדול, קשה להאמין שהיה מצליח להעביר אותה ברוב זעום. לכן הוא אמר להתאזר עכשיו בסבלנות, להפיק לקחים מוסריים ופוליטיים מהתנהלותו הפלגנית בשנתיים האחרונות, ולקוות לימים טובים יותר. רומא לא נבנתה ביום אחד, ורודנות בג"ץ לא תמוגר בקיץ אחד. יהיה צורך בכמה קיצים נוספים.

מה שלא סובל דיחוי לקיץ הבא זה אתגר הריבונות ביו"ש. להבדיל מפסקת ההתגברות הוא מקובל על רוב חברי הכנסת החדשה, הרבה מעבר לגודלו של גוש הימין הרשמי. לכולם ברור שאם לא יתגשם ביולי-אוגוסט, אולי כבר לא יתגשם בעשור הקרוב לפחות. כסאו של דונלד טראמפ מתערער בגלל הקורונה, ובינאר הבא עשוי לרשת אותו נשיא דמוקרטי ששוב יאיר פנים לפלסטינים ויחמיץ אותם לנו. לכן מסוכן לחכות. בשבועות הקרובים חייב הימין להתרכז בהכנת מפת ריבונות מיטבית ובהקדיית ההיבטים הפחות סימפטיים בתוכנית טראמפ, כמו סעיף ההכרה במדינה פלסטינית והקפאת הבנייה מחוץ ליישובים. גנץ ואשכנזי יתנגדו בתוקף ובקול, אבל טראמפ עצמו עשוי לתמוך. מזכיר המדינה שלו כבר הכריז שלשום שהכול תלוי בנו, כך שלמימוש הריבונות נשקף סיכוי גבוה. כל השאר פחות חשוב כרגע, למעט הקורונה כמובן. נתניהו וגנץ אמנם לא התנזרו משיקולים אנוכיים כשחתמו על הסכם למאבק משותף בה, אך בסופו של דבר חתמו למען כולנו. מערכת בחירות נוספת יכלה להמיט עלינו חורבן.

חומת מגן

חמישה שבועות נעדרתי מבניין המערכת שלנו בירושלים. בהפוך על הפוך זה היה מפגן של דוגמה אישית לצוות: מי שלא חייב לבוא שיעבוד מהבית, אפילו העורך. אחרי הכול, בינינו, נוכחותו הפיזית אינה נדרשת באופן שוטף. את רוב תהליכי העריכה וההשגחה אפשר לקיים מרחוק, בלי להסתכן ולסכן. רק צוות חיוני קטן התייצב אפוא מדי יום במערכת, ולפי תגובות הקוראים ראה ברכה בעמלו. גם בעידן של מסכים ואוזניות יש להם צורך נפשי ואינטלקטואלי בעיתונות מודפסת, קל וחומר בימי בידוד אלה.

אבל ביום ראשון, יום הרפיית הסגר אחרי פסח, נסעתי בכל זאת למערכת. התגעגעתי. לאן, שאלה החיילת במחסום חיזמה. לעבודה, אמרתי לה. בדרך עברתי ברחובות מרכז ירושלים הדוממים עד כדי כאב לב. למעלה מחצי מאה אני צועד או נוסע בהם, ומעולם לא ראיתי אותם כה דלילי אדם. חלקות החניה התפוסות תמיד, היו פנויות להכמיר. טורי המכוניות המסורתיים במבואות קניון מלחה נעלמו ואינם. בלב התעורר חשד שמרוב הפחדות קורונה, הישראלים יישארו לעד בבית. רק באמצע השבוע עמדתי על טעותי. הירידה הנאה בשיעור הנדבקים פיתתה אזרחים רבים לחשוב שהסכנה חלפה. כבר ביום שני הם החלו לחזור לרחוב בלי מסכות ובלי שמירה על כללי הריחוק. זה אמנם לא קשור לזינוק במספר הנשאים שפורסם ביום רביעי, אבל אות מבשר רעות.

הרי בקרוב תיאלץ הממשלה להתיר את פתיחת רוב החנויות וכל המפעלים. היא לא תוכל לממן את הפיצוי הכרוך בהמשך השבתת המשק, אפילו אם שיעור הנשאים יונק. גם בתי הספר יפתחו מחדש, כדי לאפשר להורים לחזור לעבודה. עיקר נטל המערכה במגפה יועבר אז אל כתפי הציבור הרחב. עד למציאת חיסון כמעט הכול יהיה תלוי ברמת המשמעת שלו, שלנו: אם נזלזל בהנחיות המיסוך, החיטוי ושמירת המרחק, הקורונה שוב תתפשט בקצב מעריכי. מספר המונשמים והחללים יונק. במשרד הבריאות מזהירים שבמקרה כזה לא יהיה מנוס מהכרזה

חוזרת על סגר כללי, אבל זהו איום סרק. את הסוסים הדוהרים בחוצות ישראל כבר לא יהיה ניתן להחזיר לאורווה. כמו עכשיו, כנראה נמשיך ללכת ברחוב בלי מסכה ולבוא בטענות למשה בר סימון טוב.

אמיל והיהודים

דווקא בחסות הקורונה הצלחתי לצפות ב"קצין ומרגל" – סרטו המצויין של רומן פולנסקי על פרשת דרייפוס. זהו סרט ארוך, יותר משעתיים, אך גם ארבע שעות לא היו מספיקות לתאר כדבעי את נפתולי הפרשה המסעירה. היא התמסכה על פני תריסר שנים, ממעצרו של דרייפוס באשמת בגידה במולדת הצרפתית (1894) עד זיכוי המלא (1906), וטלטלה קשות את צרפת. הרצל כתב ביומנו כי הפכה אותו לצינוני. הוא נכח בטקס הסרת דרגותיו של דרייפוס, אשר משוחזר היטב בתחילת הסרט.

דרייפוס עצמו היה איש אפור, מרובע, רחוק מחלומות על שיבת ציון. הסופר הצרפתי אנטול פרנס, אחד מבכירי הנאבקים למען טיהור שמו, טען כי "היה ממש מסוג הקצינים שהרשיעו אותו. אילו היה בנעליהם, היה מרשיע את עצמו". אבל יהדותו המיטה עליו את עלילת הריגול, והפכה אותו בעל כורחו למותג היסטורי עוצמתי. מי לא שמע על דרייפוס?

סופר צרפתי חשוב אחר, אמיל זולא, פרסם את "אני מאשים" – מאמר שוצף וסוחף נגד טחנות הצדק שזייפו את הרשעת הקצין היהודי. חמשת אלפי מילותיו הן המשפיעות והמצוטטות ביותר בתולדות העיתונות. לא ידוע אם זולא קיבל תמורתן שכר סופרים, אבל בלי ספק הוא שילם עליהן ביוקר. בן-לילה הפך מסופר נערץ לדמות שנואה על המוני צרפתים, הועמד לדין על הוצאת דיבה, נאלץ לגלות מארצו, ספג ירידה תלולה בהכנסותיו, ולפי החשד גם נרצח. ב-1902 מת מהרעלת גזים בגלל חסימה מסתורית בארובת ביתו. נדרשו עוד שנים אחדות כדי שיהפוך לגיבור לאומי ועצמותו יועברו לפנתיאון. כמעט בכל עיר גדולה בישראל יש היום רחוב הנושא את שמו, ובצדק. זולא היה חסיד אומות העולם. בחירוף נפש הוא נאבק באנטישמיות ובצביעות גם יחד. בטרם יצאה צדקתו לאור נאלץ לחוות הצבעה של רוב מוחץ בפרלמנט הצרפתי (545:0) בעד הצעת החלטה שהתעלמה מכל טרדנותיו. רבים גיחכו כשטען כי "צרפת תודה לי בבוא היום על שעזרתי להציל את כבודה".

בינואר 1900, שנתיים לפני מותו, התרפק על דלת

אמיל זולא
צילום: own archive

ביתו בפריז צעיר יהודי, נחום סלושץ, והגיש לו ביוגרפיה שכתב עליו בעברית. הפגישה הפכה לריאיון גלוי לב שהתפרסם כעבור שבועות אחדים בעיתון "הצבי" של אליעזר בן יהודה. שנים רבות נשכח הריאיון הזה בארכיון, עד שבי-2014 נוער ממנו האבק על ידי החוקר עוזי אלידע בכתב העת האקדמי "קשר". מתברר שזולא בקושי הכיר יהודים לפני שנקלע לעין סערת דרייפוס, אבל המעט שלמד עליהם בינתיים הספיק לו כדי להעריך שאין תוחלת לחוץ הצינוני.

"למרות פגעים מדיניים וחברתיים ידועים", הסביר זולא לביוגרף העברי שלו, "מצב היהודים בצרפת למשל אינו רע, ואינו סיבה תניעם לעזוב את ארץ מולדתם וללכת לנוע אל ארץ עוובה באסיה? האם הדת? היא אינה חוקה עוד בלבכם עד כדי לעוררם למסע צלב כזה, ורגשות הלאום שלהם הם רחוקים זה מזה כל כך להתגורר בארץ אחת, ועוד באסיה. הייתכן כי עם של שמונה או עשרה מיליון איש יצא פתאום לארץ נוכרייה?"

המראיין, לימים פרופסור לשפות והארכיאולוג העברי הראשון, הגן בהתלהבות על התזה הצינונית, אבל מארחו לא השתכנע. הוא קבע שבכל מקרה אי אפשר עוד להתיר את כל תפוצות היהודים לקולקטיב ריבוני: "זלו גם עלה בידם דבר שהוא מן הנמנע, לאסוף את כל היהודים יום אחד, מה דמות תשוו לקיבוץ השונה והמשונה הזה? איזו ממשלה תעצור ביסודות החברתיים והשכליים הרחוקים זה מזה כרחוק עמי מזרח ומערב? איזה ספר חוקים כולל יעצור בעדם? איזו שפה תתווך ביניהם? איזה דרך ארץ ישווה לכולם? הן אין חפצך כי תשלוט שם אנרכיה. ומהו הרוח אשר יפליא להפוך מדבר שממה לארץ נושבת יום אחד?" לפי הצעת זולא נועדו השניים לריאיון נוסף, שהתפרסם השבוע לפני 120 שנה. זולא המשיך לרחוש בו אהדה ליהודים, ולכפור ברעיון הצינוני. קשה לבוא אליו בטענות. זה אכן היה רעיון מוטריף. הוא התגשם אף שרוב יהודי הגולה מימשו את תחזיתו ולא עלו ארצה. אלה שכן עלו מתחככים פה קשות אלה באלה עד עצם ימינו, ובכל זאת הצליחו להפוך מדבר שממה לארץ נושבת. שפת הקודש העברית קמה לתחייה ומתווכת ביניהם. למרות כל המשברים וההתנגשויות, אין פה אנרכיה. אפילו את איום הקורונה נחלצת מדינת היהודים להדוף באופן מאורגן למדי, ודאי טוב יותר מהצרפתים. נס גדול קרה פה, סיבה למסיבה אפילו בערב יום העצמאות הזה. אמיל זולא, מותר לנחש, היה שמח להשתתף בה. ●